

ETHDIARI

Numerò 147
diuendres 2 de junhsèga 1999

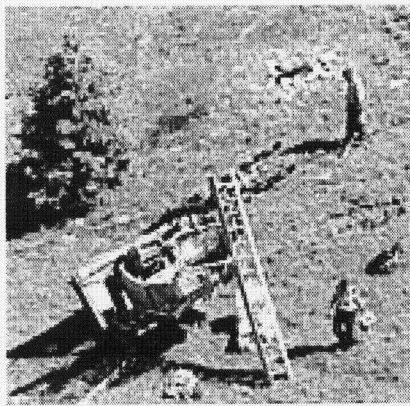
HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

20 MÒRTS EN QUÈIR UN TELEFERIC EN UA ESTACION D'ESQUÍ DES AUPS FRANCESI

Un totau de 20 personas moriren ager maitin dempús de quèir ath uet ua cabina d'un teleferic en Sant Etienne en Devoluy, en departament des Nauti Aups.

Toti es aucupants dera cabina moriren en accident, produsit entàs sèt e mieja deth maitin. Es victimes son ena sua majoritat trabalhadors der observatòri deth Pic-de-Bure (2.709 m), emplegadi d'ua societat dera construccion, d'ua empresa de neteja, atau com quate trabalhadors de telecomunicacions de Marselha. Er observatòri de Pic-de-Bure, plaçat a 2.700 mètres de nautada, ei un insti-

tut d'astronomia qu'a ua grana nomenada. Era cabina accidentada, qu'auie superat recèntament toti es contròtles de seguretat, ère d'us privat e l'utilizauen sustot es emplegats d'aqueth observatòri.

Eth cable deth teleferic cedic per rasons qu'encara se desconeishen, segontes declarèc eth sosprefècte de Briangon, Vincent Soetemont. Er accident se produsic a pròp dera arribada deth teleferic quan era cabina se despengèc e queiguèc entath uet a ua nautada de 80 mètres quan eth teleferic ère a punt d'arribar.

HÈSTA MAJOR DE GESSA

Programa d'aué

Romeria entà Nòsta Senhora de Montgarri, tamb er acompanyament musicau dera *charanga* Los del Cinca e era orquèstra Xarxa.

24.00 Balh tamb es orquèstres Xarxa e Joan Carbonell Duet.

ERA COMISSIÒN EUROPÈA SUSPEN A BANGEMANN DES SUES FONCIONS

Eth president dera Comission Europèa, Jacques Santer, a demanat ath comissari Martin Bangemann que dèishe es sues foncions en executiu dera UE, dempús d'anonià-se que s'incorporarà coma conselher deth grop privat espanhòl Telefónica. Totun, Bangemann ei ja, oficialament, "suspens de foncions", ua figura administratiua pòc clara qu'er executiu dera UE non auie aplicat d'ençà de hè dues decades. Eth portavotz adjunt dera Comission Europèa, Thierry Daman, indiquèc ara premsa que Bangemann non assistic ager ara amassada setma-

nau deth plen dera Comission Europèa. Eth plen formau siguec precedit, totun, d'ua longa session 'informau' deth collègi de comissaris ena quau Bangemann en persona expliquèc as sòns excolègues era sua decision de fichar pera societat espanhòla. D'un aute costat, era portaveu de Jacques Santer liegec ua declaracion oficiala dera Comission, adoptada dempús deth debat, ena quau se rebat era 'supsresa' der executiu peth 'sobtat anonci' hèt ager peth comissari aleman. Ena declaracion, eth president Santer anoncièc era sua decision de transferir es compe-

tències qu'assumie Bangemann (Indústria, Telecomunicacions e Societat dera Informacion) ar actuau responsable dera Politica de Competència, eth bèlga Karel Van Miert. Pendent eth debat informau tamb es sòns excolègues, eth comissari assegurèc ara Comission que jamès non intervenguec en passat a favor de Telefónica. Se comprometec, ath delà, a non utilizar en futur es informacions obtengudes per rason deth sòn cargue, cossent ara obligacion d'aunestetat e delicadesa qu'impòse er article 213 deth Tractat dera UE.

S'INAUGURE ETH PRUMÈR PARLAMENT ESCOCÉS DEMPÚS DE TRES SÈGLES

En ua acolorida cerimònia ena quau s'ammassèren es antigues tradicions e eth populisme, era reina Isabèu II d'Anglatèrra inaugurèc ager eth prumèr parlament d'Escòcia tres sègles dempús.

"Es mies oracions son tamb toti vosati en tot que començatz aguest nau e istoric viatge", declarèc era reina ena dubertura dera naua

assemblèa legislatiua de 129 membres. "Confii en bon sen deth pòble escocés... e en futur d'Escòcia", higeç.

Descentralizacion sense secession

Era monarca non alludic dirèctament as desirs des independentistes escocesi, que demo-

ren qu'eth nau còs legislatiu emposse eth compament tamb eth Reine Unit, deth quau ne son part Escòcia, Anglatèrra, Galles e Irlanda deth Nòrd.

Eth partit laborista deth prumèr ministre Tony Blair demore qu'era restauracion deth parlament escocés preserve era integritat territoriala deth Reine Unit, maugrat que jos ua naua forma mès descentralizada.

Isabèu II ja inaugurèc era naua assemblèa de Galles en junh.

Tres cents ans de demora

En Edimborg, era sobirana se dirigic tar edifici deth Parlament en ua carròça escoltada per membres dera shivaleria deth Palai de Holyroodhouse, era sua demorança oficiala en Escòcia.

En car l'acompanhauen eth sòn marit, eth prince Felip, e er eretèr, eth prince Carles.

Era reina non portauèc ne era corona ne eth mantèu qu'acostume a portar quan inaugure eth parlament londinenc. Portauèc un abric de color porpra e un chapèu, ath dessús d'un vestit verd, rematat tamb ua estòla

qu'incorporauèc un dessenh basat en un card, er emblema escocés.

Pendent era cerimònia, era cançon principau siguec "A Man's a Man For A' That", compausada peth poeta Robert Burns en sègle XVIII, en lòc der imne britanic "God Save The Queen".

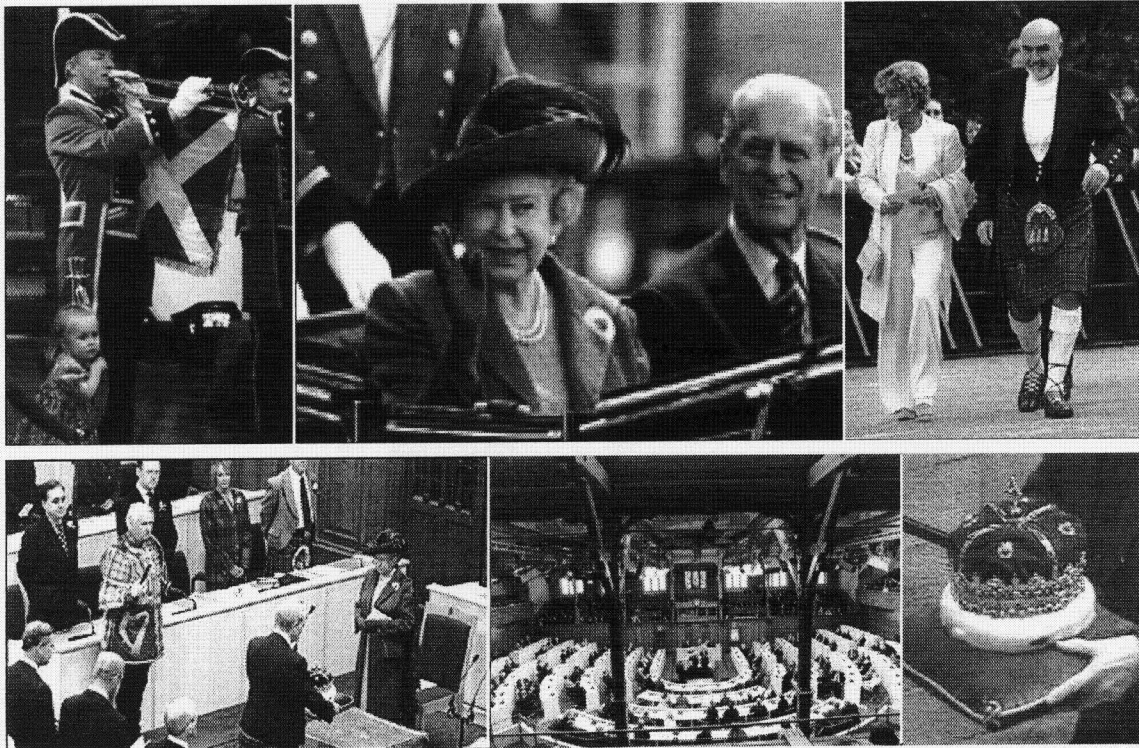
"Auem demorat 300 ans entad açò... Me sentisqui orgulhosa", didec Deborah Gillespie, de 26 ans, en tot contemplaue com eth duc de Hamilton, cap dera familia aristocrata escocesa, portauèc era Corona d'Escòcia entath Parlament.

Sean Connery: miellhor que ganhar un Oscar

Er actor Sean Connery, un arderós nacionalista escocés, arribèc abilhat tamb es tradicionaus ròbes escoceses, dempús de declarar qu'er acte ère miellhor que ganhar un Oscar de Hollywood.

Ara, eth Parlament escocés aurà poders legaus entà requestrar es sòns pròpris impòsti e legislar sus ua sòrta de tèmes com er ensenhament, salut, ahèrs legaus e govèrn local.

Anglatèrra e Escòcia compartissen monarquia d'ençà de 1603, un sègle abantes qu'en 1707 se juntèssen jos un madeish parlament en Londres.

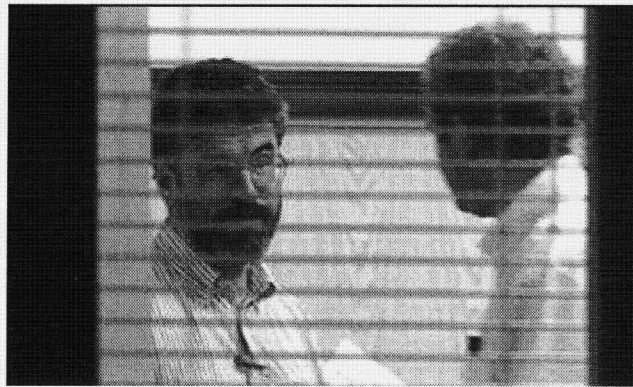

SE REPRENEN ES CONVÈRSES SUS IRLANDA DETH NÒRD

Es delicades negociacions sus era aplicacion deth plan de patz en Irlanda deth Nòrd s'an reprenut en Belfast tamb eth tens intercanvi entre eth dirigent protestant, David Trimble, qu'exigís a compdar d'ara eth compromís der Exèrcit Republicà Irlandés (IRA) de desarmà-se, e eth líder catolic Gerry Adams, que demane era formacion çò de mès lèu possible d'un govèrn autonòm. Es declaracions d'andús dirigents contrasten tamb er optimisme demostrat pes dus 'pairins' deth procés de patz, es prumèrs ministres d'Irlanda e dera Grana Bretanha.

Entà Tony Blair, que se felicitec "pes istorics auanci des dues parts", es discussions sonque se basen en detalhs de "calendari e de placi". "Maugrat es filtracions organizades tara premsa e que s'age sajat d'amagar es veraies intencions, non i a agut cap de compromís per part deth movement republican d'autrejar es armes que pogue convèncer ara comunitat protestanta", esclariè eth cap deth Govèrn locau, David Trimble. "Ua simpla declaracion deth Sinn Fein (braç politic der IRA) non aurie cap credibilitat", didec. Peth sòn costat, un indignat Gerry Adams (líder der Sinn Fein) didie que "Trimble declarèc qu'er UUP [Partit Unionista der Ulster]

non a recebut cap prepausta deth Sinn Fein. Qu'ei mentida!". Es negociadors der UUP protestant "refusèren es nòstes prepaustes quauques ores abantes deth limit" de delàger a miejanet, denoncièc Adams. Es negociacions s'arturèren pendent

era maitiada, dempús d'auer deishat passar, sense arténher cap d'acòrd, era data limit dera miejanet, mercada entà méter en practica er istoric acòrd de patz, signat en abriu de 1998, que prevé era instauracion d'un Govèrn de coalicion entre ca-

tolics e protestants en Irlanda deth Nòrd.

Àmplies concessions

Pendent eth maitin, hònts pròplèues as negociacions soslinhèren era amplitud des concessions hètes peth Sinn Fein sus era question basica deth desarmament, en tot estimar qu'anauen "mès tà delà de çò que podien demorar es dus Govèrns". Mejançant era pròplèua metuda en marcha der executiu nòrd-irlandés, en quau eth Sinn Fein aurie dues cartèrs, era ala politica der IRA s'encuedarie de garantir un començament deth desarmament dera organizacion terrorista enquiara fin d'an, e dera sua desaparicion entath mes de mai deth 2000. David Trimble s'a negat, enquiara ara, a acuelher ath Sinn Fein laguens deth sòn Govèrn s'er IRA non comence a autrejar es sues armes. Aquesta condicion, exigida pes protestants, poderie non compli-se. Totun açò, en cas qu'er IRA non respecte eth calendari de desarmament, es ministres deth Sinn Fein poderien èster excluidi deth Govèrn, segontes ua formula que discutissen es negociadors.

DIUÈRSI DIRIGENTS DER IRA PARTICIPEN ENES NEGOCIACIONS DE PATZ D'IRLANDA DETH NÒRD

Maugrat qu'er Exèrcit Republicà Irlandés (IRA) ei oficiaument ua organizacion "terrorista" illegau, diuèrsi des sòns dirigents participen oficiaument enes negociacions de patz en Irlanda deth Nòrd jos er auspici de Tony Blair.

Enquiara cinc membres coneishudi deth Conselh Armat deth movement, era sua instància suprema, se trobèren tamb es mieis de comunicacion quan entrauen en edifici d'Estormont, a pròp de Belfast, a on se desvolopen es negociacions, es quaus s'an trapat tamb era

controvèrsia sus eth desarmament des milícies.

Eth cap dera ala politica der IRA, Gerry Adams, desmentic, maugrat que fèblament, aquesta informacion, en tot respóner que "non n'ère ath corrent". Segontes eth diari *The Sun*, es dirigents der IRA aueren inclús ua amassada en ua sala der edifici plaçada dues plantes per dejós dera oficina aucupada peth prumèr ministre britanic.

Es causes qu'an cambiat fòrça: en 1984 er IRA sagèc d'assassinar a Margaret Thatcher

tamb ua bomba en Gran Otèl de Brighton. Sense embargament, era implicacion der IRA en aquestes negociacions non constitusís ua nauetat. S'establiren discrèts contactes d'ençà des ans 80 tamb representants deth Govèrn britanic e se cre qu'eth movement envièc representants entàs negociacions qu'acabèren tamb era signatura der acòrd deth Diuendres Sant, hè dejà 14 mesi.

Era Fòrça de Voluntaris der Ulster (UVF) tanben participe enes negociacions d'Estormont segontes era premsa britanica, que ve

en aquesta organizacion era possibilitat d'un desblocament dera question deth desarmament des paramilitars.

Gerry Adams e Martin McGuinness, es dus líders dera ala politica der IRA, eth Sinn Fein, son nautament sospieitosi d'èster, coma minim, es membres mès antics dera organizacion armada. En tot que nombrosi protestants son convençudi qu'encara apertien ath Conselh Armat deth grop, Adams e McGuinness ac neguen.

RETALHS

IRLANDA DETH NÒRD, UN AN DEMPÚS

Un an dempús des eleccions enes quaus es nòrd-irlandés triguèren es sòn representants tara naua Assemblèa d'Estormont, eth conselh executiu encara non s'a podut constitusir, maugrat que, entà facilitàc, era data limit entà constitusir eth govèrn unitari s'a ajornat tres viatges. Tony Blair e Bertie Ahern, eth prumèr ministre irlandés, an previst mantier un torn de convèrses en Irlanda deth Nòrd pendent es cinc dies anteriors ara tresau data limit, qu'ei eth pròplèu dia 1 de junhsèga. Arthenheràn de superar era carrèra bòrnia [impasse] en que se tròbe aué er acòrd de Belfast? Calerà demorar, mès per ara es perspectiues non son cap guaire bones. Es unionistes se neguen radicalament a permetèr qu'es representants deth Sinn Fein (SF) prenguen possession des cartèrs ministeriaus que les corresponen, cossent tamb es resultats des eleccions de junh de 1998, enquiara qu'er IRA non comence a balhar es sues armes. Per tant, com qu'es unionistes assimilen er SF ar IRA, per ara se neguen en redon a collaborà-i. En un miting qu'auèc lòc hè quauques setmanes, eth Partit Unionista der Ulster (UUP) deishèc clar que David Trimble serie un líder acabat s'acceptèsse quinsevolh auta alternatiua que non siguesse er autrejament d'armes, en tot escartar çò que pendent un temps auie circulat coma possible alternatiua: qu'eth pròpri IRA destruísse quauques des sues armes com ua pròva simbolica qu'era arturada des armes ei indefinida.

Era henerecla que se dauric hè un an laguens des unionistes, quan lèu era mieitat des sòns membres dèren suport ar acòrd de Belfast e era auta mieitat se i oposèc, tamb eth temps s'a hèt mès grana, e cada dia ei mès vedible qu'es sectors intransigents guanhen influéncia e adèptes. Era question de quan s'a de produir eth decomís des armes der IRA s'a convertit en un param en mans dera gent mès extremista, en ua desencusa entar immobilisme unionista.

Aquest plaçament barrat des unionistes provòque, ei clar, eth desencant e era colera deth mon republican, mès, tanben, d'un sector der unionisme mès predisposat ath dialòg. Er SF refuse de plen complir ua condicion que non se prevedie en acòrd de Belfast, en quau s'especificaue literalment qu'era destruccion de totes es armes per part des grops paramilitars s'aurie de hèr en un tèrme de dus ans a compdar dera aprobacion en referèndum der acòrd de Belfast en Eire e Irlanda deth Nòrd. Atau son es causes. E qu'ac cau díder. Era situacion ei, donques, fòrça delicada e tensa, pr'amor qu'aquest trincacòthi paralise eth desvolopament deth procés de patz dempús d'auer arthenhut un acòrd e qu'aquest recebesse ua possada plan importanta eth dia que David Trimble e John Hume, líders der UUP e deth partit republican SDLP, respectivament, siguessen guardonadi tamb eth prèmi Nobel dera patz en reconeishement des sòns esfòrci entà arténher era pacificacion d'Irlanda deth Nòrd.

Non hè pas guairi dies, un Tony Blair enervat pes resultats des eleccions europèes deth dia 13 de junh, que representèren era prumèra derròta laborista d'ençà qu'ei en govèrn de Londres, deishauè veir ua cèrta exasperacion peth hèt qu'eth procés de pacificacion va tara deriva amiat per extremisme, e inclús reconeishie qu'auie dobtes sus era possibilitat d'arribar a un acòrd abantes der 1 de junhsèga. Blair cèrque obtier ua victòria en Irlanda deth Nòrd. L'a de besonh, e per açò vò qu'er acòrd de Belfast foncione e que se forme eth govèrn pactat. Lèu simultanèament, Mo Mowlan, era coratjosa secretària d'estat entà Irlanda deth Nòrd, cohessauè que pèrder aquesta naua oportunitat de constitusir eth govèrn der Ulster poderie auer consequéncias nefastes. En pògues paraules: poderie convertir er acòrd en papèr 'banhat', en tot hèr vedible qu'ei impossible superar es dife-

rències entre dues comunitats que conviuen en un madeish territòri e qu'an ath darrer sègles de discriminacion e de violéncia. E, maugrat açò, eth govèrn laborista s'opòse ara constitucion deth nau govèrn der Ulster sense er SF, pr'amor que non serie un bon començament e, ath delà, darie arguments as republicans esceptics entà díder qu'eri (es republicans) son, un còp mès, es sacrificadi.

I a dus fenomèns que condicionen es esfòrci des govèrns irlandés e britanic entà hèr foncionar eth Parlament d'Estormont (Belfast). Eth prumèr qu'ei era onada de violéncia contra es catolics, que s'emportèc era vida dera avocada Rosemary Nelson e d'Elizabeth O'Neill, ua catolica maridada tamb un protestant e qu'auie viscut pendent trenta sies ans en ua zòna protestanta, e es quaranta cinc atacs tamb bombes que i a agut enguan contra cases de familhes catoliques o de matrimònis mixtes (catolicoprotestants). Segontes era edicion de *The Guardian* deth 15 de junh, que mentaue ua hònt non identificada, un leialista pròplèu ath nau grop paramilitar Defensors dera Man Ròia (Red Hand Defenders) asseguraue qu'er objectiu dera sua organizacion ei crear un clima de pòur entre es catolics de manèra que sigue virtualament impossible entar IRA plantejà-se era confiscacion d'armes.

Eth dusau fenomèn ei era possada de tension que lèu pòt començar tamb es malurosament coneishudes marches protestantes, moltes des quaus son organizades pèra Orde d'Orange. Sonque cau rebrembar era violéncia qu'espetèc er an passat en Dumcree (Portadown) e qu'acabèc tamb era mòrt de tres mainatges dempús qu'era sua casa siguesse ahlamada, o tanben era tragèdia der atemptat d'Omagh, en quau moriren vint-e-dues persones.

En tot escriuem aquest article, era co-

mission de marches acabe de dar lum verda a ua naua 'longa marcha' de dètz dies (començarà en Derry eth 24 de junh entà recórrer a pè 117 milhes e acabar en Dumcree, a on se higràn ara tipica e controvertida marcha annau des orangistes). Era incertitud ei mestrada e es possibles tarrabastalhs tanben. Es organizadors dera marcha an demanat as paramilitars leialistes que s'abstenguen de participà-i e, segontes que diden, non i aurà ne drapèus ne es típiques bandes de musica. Serà, asseguren, ua marcha silenciosa entà rebrembar es víctimes protestantes qu'an morit a mans deth terrorisme republican pendent es nomentadi *troubles* (violéncia començada ara darrerria des ans 60). Era 'longa marcha', totun, poderie facilament devier ua bomba de relotjaria que, un còp arribè en Dumcree e se non s'arribè a un acòrd tamb era comunitat catolica sus s'era Orde d'Orange pòt trauessar o non era coneishuda Garvaghy Road, que tot pòt quedar en non-arren. Ara per ara non i a acòrd e, se non cambien es causes, eth govèrn de Belfast gessut des urnes non poderà prèner possession.

**Agustí Colomines e
Montserrat Guibernau**

Universitat de Barcelona e
The Open University
Avui, 28/6/1999

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Company.
Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es